

*А.М. Павленко, студ.
Інститут філології КНУ імені Тараса Шевченка*

СТРУКТУРНО-СЕМАНТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ КОМПАРАТИВНИХ ІДИОМ В ТВОРАХ К.С. ЛЬЮІСА «ХРОНІКИ НАРНІЙ»

У статті розглядаються компаративні ідіоми сучасної англійської мови та їх структурно-семантичні особливості. У роботі досліджуються ідіоми порівняльного характеру в системі образних засобів англійської мови, розглядаються принципи класифікації фразеологічних одиниць, а також їх стилістичні функції у творах К.С. Льюїса «Хроніки Нарнії».

Ключові слова: *компаративні ідіоми, фразеологічні одиниці, структурно-семантичні особливості.*

В статье рассматриваются компаративные идиомы в современном английском языке и их структурно-семантические особенности. В работе исследуются идиомы сравнительного характера в системе образных средств английского языка, рассматриваются принципы классификации фразеологических единиц, а также их стилистические функции в произведениях К.С. Льюиса «Хроники Нарнии».

Ключевые слова: *компаративные идиомы, фразеологические единицы, структурно-семантические особенности.*

This article deals with comparative idioms in contemporary English and their structured-semantic features. The research examines idioms of comparative character in the system of figurative means of English, principals of phraseological units classification and their stylistic functions in the works of K.S. Lewis «The Chronicles of Narnia».

Key words: *comparative idioms, phraseological units, structured-semantic features.*

Ідіоматичні одиниці ще з давніх-давен є дискусійним питанням для лінгвістів, тому що їх статус у лінгвістиці завжди викликав запитання. Термін «ідіома» походить від давньогрецького слова «idioma», що означає «особливість, своєрідність» [Селіванова 2006, 193].

Компаративними фразеологічними одиницями називаються стійкі та відтворювані словосполучення, фразеологічна специфіка яких засновується на традиційному порівнянні.

Також фразеологічним одиницям порівняння притаманна фіксована сполучуваність стійкого порівняння тільки з визначеними прикметниками чи дієсловами. Це дало підстави деяким вченим вважати компаративні фразеологізми двочленними структурами. [Степанова, Чернышева 2004, 151]

М. Степанова та І. Чернишова відносять компаративні фразеологічні одиниці до групи фразеологічних єдностей.

Предмет дослідження – фразеологічні одиниці порівняння в творах К.С. Льюїса «Хроніки Нарнії».

Мета статті – проаналізувати структурно-семантичні особливості та стилістичні функції компаративних ідіом у творах К.С. Льюїса, розробити принципи класифікації фразеологічних одиниць порівняння у «Хроніках Нарнії» за структурою та за ознакою порівняння і визначити їх стилістичні функції в тексті.

Об'єктом нашого дослідження є компаративні ідіоми сучасної англійської мови та їх структурно-семантичні особливості. Як відомо, найбільших висот кожна мовна конструкція, в тому числі фразеологічна одиниця, сягає насамперед у художньому тексті. Саме в цьому функціональному стилі, порівняно з науковим, діловим, розмовним, публіцистичним, проявляються всі потенційні можливості фразеологізму, уся багатоманітність його значень, уся сума прагматичних ефектів.

Дослідження компаративних фразеологізмів в англійській мові здійснювали такі вчені як Н. Амосова, Г. Котенева, І. Гуменюк, К. Баранцев, Г. Антрушина, John Sinclair, Richard A. Spears.

Для аналізу особливостей вживання ідіоматичних одиниць обрано художні твори відомого британського письменника К.С. Льюїса «Хроніки Нарнії. Лев, Чаклунка та платяна шафа», «Хроніки Нарнії. Племінник Чарівника». Під час структурного аналізу компаративних ідіом у творах К.С. Льюїса ми використовували здебільшого класифікацію Н. Амосової, яка у своїй роботі «Основи англійської фразеології» (1963) вперше виділила непередикативні та частково-передикативні фразеологічні одиниці порівняння. [Амосова 1963, 39]. Усього було проаналізовано 103 компаративні одиниці.

Досліджуючи лексико-граматичні розряди компаративних ідіом, було розроблено декілька класифікацій: **за структурою** і **за ознакою порівняння**. Спочатку розглянемо класифікацію компаративних ідіом за структурою:

а) субстантивні фразеологічні одиниці порівняння, що складаються з двох іменників, з'єднаних порівняльними сполучниками **as...as**:

«*You! said the Queen, laying her hand on his shoulder - a white, beautiful hand, but Digory could feel that it was as strong as steel pincers*» - «Ти! - сказала

Королева, кладучи руку на його плече - білу, прекрасну руку, але Дігорі відчував, що вона була важкою, як сталеві лещата» [Lewis 1955, 61].

б) фразеологічні одиниці порівняння, які складаються з дієслова і залежного компонента *like*:

«*I can say, « he added, «even if you are my Uncle - is that you've behaved like a coward, sending a girl to a place you're afraid to go to yourself « - «Я можу сказати, - він додав, - навіть якщо ти мій Дядько, ти поводився як боягуз, відсилаючи дівчинку в місце, у яке боїшся піти сам» [Lewis 1955, 26].*

Проаналізувавши структурно-семантичні особливості фразеологічних одиниць *за ознакою порівняння* у творах К.С. Льюїса, було виявлено такі семантичні групи: «**Зовнішність**» і «**Манери та поведінка**», котрі виконують описову та оцінну функції в творах.

«*For the Witch looked stronger and prouder, than ever, and even, in a way, triumphant, but her face was deadly white, white as salt*» - «Відьма виглядала сильнішою і гордовитішою, ніж будь-коли, і навіть триумфально, але її обличчя було смертельно білим, білим, як сіль» [Lewis 1955, 108].

Як ми бачимо з наведеного вище прикладу, структура компаративної одиниці дозволяє створювати традиційні характеристики якостей, дій та стану суб'єкту, особи або предмета. У цьому випадку фразеологічна одиниця «*white as salt*» - «**білий, як сіль**» виконує оцінну функцію. Це створює умови для утворення одиниць із яскраво вираженим оцінним характером.

Структури, у яких підставою для порівняння є фізичні властивості неживих предметів: *as light as gossamer; (as) true as steel; (as) good as gold; (as) pretty as a picture*, - також виконують описову функцію у творах:

«*When he tried to describe it afterward Digory always said that it was a rich place as rich as plumcake*» - «Коли Дігорі намагався це описати пізніше, то завжди казав, що це було хороше місце: гарне, як кекс». [Lewis 1950,33].

Семантична група «**Манери та поведінка**»:

«*This meant that he must watch the front door like a cat watching a mouses' hole, he dared not to leave his post for a moment*» - «Це означало, що він повинен пильнувати передні двері, як кіт пильнує нірку миші, він не наважувався покинути свій пост ні на хвилину» [Lewis 1955, 97].

Оскільки тварини з самого початку історії людства співіснували з людиною та супроводжували її життєвим шляхом, представники аніمالістичного світу виступають об'єктами порівнянь частіше, ніж інші групи. Слід сказати, що майже кожна риса людського характеру уподібнюється певній рисі поведінки тварини [Олексишина 2007, 377]. Так, із давніх-давен відомо, що кіт є хитрою твариною та хижакком, котрий довгий час може вичікувати свою здобич біля нірки миші.

Структури, що включають назви представників фауни, коли підставою для порівняння є найбільш типові риси, звички, спосіб життя, панівні фізичні якості: *as slow as a tortoise; as obstinate/stubborn as a mule; as bold as a lion*.

«*But he was, in any case, as vain as a peacock, that was why he had become a Magician*» - «Але за будь-яких обставин він був пихатим, як навич, ось чому він став чарівником» [Lewis 1950, 59]

Звичайно, семантика порівняльних частин компаративних ідіом не обмежується зоонімами, у багатьох випадках предметом порівняння є повсякденні речі: явища природи, предмети культури чи побуту. Компаративні структури, в основі яких лежить порівняння із природними явищами: *as free as the wind; (as) free as the air; (as) welcome as flowers in May*. Наприклад:

«*They turned quick as lightning to see what it was*» - «Вони обернулися швидко, наче блискавка, аби побачити, що це було» [Lewis 1955, 61]. «*He was only a little taller than Lucy herself and he carried over his head an umbrella, white as snow*» - «Він був лише трохи вищим ніж Люсі і ніс над головою парасольку – білу, як сніг» [Lewis 1950, 7]. «*But we must be very quiet. You know a noise sometimes brings things down – as an avalanche in the Alps*» - «Але ми повинні сидіти тихо. Ти знаєш, що іноді речі падають із таким шумом, наче лавина в Альпах» [Lewis 1955, 52].

Отже, треба відзначити, що фразеологічні одиниці порівняння відрізняються багатоманітністю як з погляду семантики, так і з погляду стилістичних та текстоутворюючих функцій. Вони тісно корелюють із розгорнутим художнім порівнянням. Часом компаративні фразеологізми розгортаються, утворюючи вже якісно нові одиниці – індивідуально-авторські порівняння.

Фразеологічна специфіка компонентів фразеологізмів засновується на традиційному порівнянні. У літературі з фразеології до останнього часу типовим явищем є повне ігнорування цієї фразеологічної групи або лише коротка згадка про неї в розділі мовленнєвих штампів чи кліше.

Проте, існують певні твердження на користь виділення фразеологічних одиниць порівняння в окрему самостійну групу фразеології. Це, по-перше, специфічна структурно-семантична характеристика цих одиниць, що притаманна лише їм. Другою характерною відмінністю компаративних ідіом є твердо фіксована сполучуваність стійкого порівняння з чітко визначеним колом прикметників та дієслів, що, в свою чергу, є синтаксично чи фразеологічно зв'язними елементами.

Як показало проведене дослідження, частотність та якісна характеристика компаративних одиниць залежить від жанрово-стилістичних особливостей твору та творчих інтенцій автора.

1. Амосова Н.Н. Основы английской фразеологии. – Л.: Изд-во ЛГУ, 1963. – 208 с. 2. Олексичина Л.Г. Типи зоонімних художніх порівнянь за структурно-граматичною формою та лексичним складом компаратора / Науковий вісник Волин. держ. ун-ту ім. Лесі Українки. Серія «Філологічні науки». – Луцьк, 2007. – №4. – С. 377-380. 3. Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика. Термінологічна енциклопедія. – Полтава: Довкілля-К, 2006. – 716 с. 4. Степанова М.Д. Лексикология современного немецкого языка: Учебн. пособ. для студ. – М.: Высшая школа, 2004. – 256 с. 5. C.S. Lewis. The Chronicles of Narnia. The Magician's nephew – Bodley Head. – London, 1955. – 208 p. 6. C.S. Lewis. The Chronicles of Narnia. The Lion, the Witch and the Wardrobe. – Geoffrey Bles, 1950. – 208 p.

*Л.В. Павленко, канд. філол. н., доц.
Таврійський національний університет
ім. В.І. Вернадського*

УКРАЇНСЬКІ ПЕРСПЕКТИВИ ФІЛОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ У ГАЛУЗІ ВІЗАНТИНІСТИКИ

В аналітичному огляді підбито підсумки досліджень вітчизняних істориків-візантиністів і визначено проблематику, яка могла б бути об'єктом наукового вивчення для українських філологів.

Ключові слова: Візантія, історія, література, наукові дослідження українських філологів.

В аналитическом обзоре подведен итог исследований отечественных историков-византинистов и определена проблематика, которая могла бы стать объектом научного изучения для украинских филологов.

Ключевые слова: Византия, история, литература, научные исследования украинских филологов.

In the analytical review there was given a summary of researches of ukrainian historians on Byzantium and there was main topics identified that could an object of research for ukrainian philologists.

Key words: Byzantium, history, literature, ukrainian philological researches.

Українська візантинологічна школа, як і вся східнослов'янська візантиністика, своїм засновником небезпідставно може вважати професора Києво-